

บทที่ 7 การเขียนข้อสอบตามจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

โกวิท ประชาพลฤกษ์ ได้จำแนกจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมตามความกว้างในการนำไปใช้ในการออกข้อสอบไว้ดังนี้

1. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมแบบเฉพาะ จุดประสงค์เหล่านี้สามารถนำไปใช้ออกข้อสอบได้เพียงข้อเดียว เช่น บอกลักษณะของวงกลมเป็นรูปสมการได้ ดังนั้น ข้อทดสอบก็ต้องออกมาว่า นิยามของวงกลมในรูปสมการคือ..... เป็นต้น แม้ว่าจะได้พลิกแพลงรูปแบบอย่างไร ก็ยังทำได้เพียงข้อเดียว ถ้าทำหลาย ๆ ข้อก็คือการวัดซ้ำ ๆ นั่นเอง จุดมุ่งหมายในลักษณะนี้จะเกี่ยวกับข้อมูลเฉพาะเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะเป็นการวัดความจำทั้งสิ้น ในการศึกษาจึงไม่ควรเน้นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในกลุ่มนี้นัก แต่ควรนำมาใช้เป็นจุดมุ่งหมายดำเนินการถือเป็นขั้นตอนหนึ่งของการสอน แต่ไม่ใช่พฤติกรรมปลายทางที่ต้องการ

2. จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมรูปแบบ จุดมุ่งหมายเหล่านี้สามารถออกข้อทดสอบได้ไม่จำกัดข้อ รวมทั้งขยายไปถึงพฤติกรรมในระดับสูงกว่าความรู้ความจำได้ จุดมุ่งหมายเหล่านี้จะอยู่ในรูปเมื่อกำหนดภาพของสัตว์ในวรรณคดีมาให้ให้นักเรียนสามารถระบุชื่อของสัตว์นั้นจากตัวเลือก 3 ตัว ที่กำหนดให้ได้ถูกต้อง แบบทดสอบก็จะมีรูปแบบตายตัว แต่เนื้อหาจะเปลี่ยนแปลงไป การทดสอบจะต้องมีภาพ และตัวเลือก 3 ตัว กำหนดไว้ ภาพเหล่านี้ถ้าเป็นภาพที่ใช้สอนก็วัดแต่ความจำ แต่ถ้าเป็นภาพที่ไม่เคยสอนก็เป็นการวัดความคิดไปด้วย ตัวอย่างภาพนี้อาจมองเห็นไม่ชัดเจน ถ้าเป็นเมื่อกำหนดเลขหลักเดียวให้ 2 ตัว นักเรียนสามารถเขียนผลบวกได้ถูกต้องทุกข้อ ถ้าอย่างนั้นแล้วจะเห็นว่าอาจสอน $2 + 3 = 5$ แต่เวลาสอบก็ใช้ $3 + 5 = ?$ ได้ ซึ่งเป็นการวัดความคิดของผู้เรียน มีใช้แต่ความจำ จุดมุ่งหมายในกลุ่มนี้แหละที่ควรจะได้รับการส่งเสริมมาใช้ในการศึกษาให้มาก ๆ

3. จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมแบบกว้าง จุดมุ่งหมายในกลุ่มนี้จะไม่มีรูปแบบและเนื้อหาตายตัวขึ้นอยู่กับผู้ออกข้อทดสอบเป็นส่วนใหญ่ว่าจะกำหนดวัดพฤติกรรมอย่างไร ตัวอย่างเช่น เมื่ออ่านข้อความสั้น ๆ ที่กำหนดให้แล้ว นักเรียนสามารถตอบคำถามแบบเลือกตอบได้ถูกต้อง 80% จุดประสงค์แบบนี้จะใกล้เคียงกับวิธีดำเนินการออกแบบทดสอบในแนวการทดสอบแบบอิงกลุ่มเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ ผู้สอนต้องมากำหนดพฤติกรรมที่จะวัดในภายหลัง ไม่เหมือน 2 แบบแรก ซึ่งกำหนดไว้แล้วตั้งแต่ต้น จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมแบบนี้ผู้สอบมีโอกาสวัดได้กว้างขวางเหมือนการทดสอบแบบอิงกลุ่ม แต่ในแนวความคิดของ

นักการวัดผลกลุ่มนิยามอิงเกณฑ์ถือว่ากว้างเกินไป *ไม่ระบุสิ่งที่ประเมินไว้ให้ชัดเจนตั้งแต่ต้น* จึงทำให้การประเมินอาจเกินไปกว่าจุดมุ่งหมายก็ได้ หรืออาจไม่ตรงกับการเรียนการสอนและจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นในกลุ่มผู้นิยมการเรียนแบบพัฒนาการจึงจำกัดการใช้จุดประสงค์แบบนี้แต่เฉพาะการประเมินหลังการสอน การประเมินก่อนสอนเท่านั้น และยังเสนอแนะว่าควรใช้แบบนี้บ่อย ๆ อีกด้วย

จากการจำแนกชนิดของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมดังกล่าว แบบที่นิยมกันก็คือแบบที่ 2 คือจุดมุ่งหมายที่กำหนดรูปแบบของข้อทดสอบไว้ด้วย เมื่อกำหนดกันไว้ตั้งแต่ต้นแล้ว ปัญหาที่ตามมา คือ ถ้ากำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนในแนวแบบนี้เสียทั้งหมดแล้ว การสอบวัดพฤติกรรมแต่ละอย่าง ๆ เมื่อนำมารวมกันทั้งหมดแล้วก็อาจจะไม่เหมือนพฤติกรรมใหญ่ ๆ ที่ต้องการได้ เช่น พฤติกรรมความเข้าใจ ซึ่งมีทั้งการแปลความ ตีความ และขยายความ หากสอบวัดเฉพาะการแปลความอย่างเดียวแล้วจะสรุปว่าผู้เรียนมีความเข้าใจเรื่องนั้นแล้วได้อย่างไร

ในเรื่องนี้ โกวิท ประवालพฤษย์ ได้เสนอทางแก้โดยการนำเอาการประเมินแบบ Domain Referenced Test ซึ่งมีหลักสำคัญคือ พฤติกรรมในจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมเหล่านี้ต้องเป็นตัวแทนของพฤติกรรมใหญ่ และเมื่อสอบวัดแล้ว การแปลความหมายของคะแนนต้องสามารถขยายสรุปไปสู่พฤติกรรมตัวใหญ่ที่เป็นต้นตอของพฤติกรรมนั้นได้

ดังนั้น การวางจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมจึงควรจะได้พิจารณาให้รอบคอบ ซึ่งต้องให้ครอบคลุมถึงพฤติกรรมทุก ๆ อย่างที่เป็นการแสดงออกของสมรรถภาพสมองที่ต้องการจะวัดและวิธีการวัดก็ต้องใช้วิธีการหลาย ๆ แบบ ไม่ใช่มีแต่การสอบวัดแต่เพียงให้นักเรียนเขียนตอบหรือเลือกตอบเพียงอย่างเดียว ควรมีการสังเกตจากพฤติกรรมและกิจกรรมที่นักเรียนทำด้วย

หลักสำคัญของ Domain Referenced Test คือความสามารถในการลงสรุปความสามารถของบุคคลไปสู่ประชากรของพฤติกรรมและเนื้อหา ดังตัวอย่าง

“นักเรียนสามารถบอกความหมายของคำได้ถูกต้อง 8 คำ ใน 10 คำ ซึ่งเลือกมาจากศัพท์ในหนังสือภาษาไทย ชั้น ป.6 จำนวน 50 คำ จึงสรุปได้ว่านักเรียนมีความรู้เรื่องความหมายของคำเป็น 80% ในชั้น ป.6”

การสอบวัดทุกอย่างหากสามารถสรุปถึงความสามารถของบุคคลได้ขนาดนี้แล้ว ย่อมเป็นจุดพึงประสงค์ตามแนวของการทดสอบแบบอิงเกณฑ์ที่แท้จริง

จะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่เอื้อต่อการสอบวัด คือ แบบที่ 2 เพราะสามารถสร้างจำนวนข้อสอบได้ไม่จำกัด อย่างไรก็ตาม หลักสำคัญที่ควรยึด คือ การเรียนรู้ในโรงเรียนเป็นแต่เพียงกลุ่มตัวอย่างของการเรียนรู้ทั้งหมด การฝึกหัดทำได้แต่เพียงกลุ่มเล็ก ๆ

ของความรู้เท่านั้น แต่ถ้ากลุ่มเล็กนั้นเป็นตัวแทนของประชากรของความรู้ การศึกษาอบรมในโรงเรียนย่อมสามารถนำมาสรุปถึงความสามารถแท้จริงในวงประชากรของความรู้ได้

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้นนับได้ว่ามีความสำคัญต่อการวัดผลและประเมินผลในปัจจุบันนี้ ทั้งนี้ เพราะจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมจะช่วยให้ครูรู้ว่าจะวัดผลประเมินผลเพื่ออะไร เมื่อครูรู้อย่างชัดเจนเช่นนี้แล้ว ก็จะช่วยทำให้ครูสามารถเขียนข้อสอบเพื่อวัดและประเมินได้ตรงกับสิ่งที่ครูต้องการ และยังช่วยทำให้เขียนข้อสอบของครูง่ายขึ้น แต่ทั้งนี้ต้องหมายความว่า การเขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้นเขียนได้อย่างถูกต้องและชัดเจน

จากคู่มือครู หรือตัวอย่างจุดประสงค์ในสมุดประจำชั้น ที่กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้นนั้นมักจะใช้คำว่า “จุดประสงค์การเรียนรู้” ซึ่งคำคำนี้มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม” มาก อย่างไรก็ตามคำ 2 คำ ที่ใช้นี้ก็มีความแตกต่างกันอยู่ คือ จุดประสงค์การเรียนรู้จะเป็นคำที่กว้างกว่าจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ในการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้บางครั้งก็เขียนในลักษณะที่เป็นจุดมุ่งหมายปลายทาง บางครั้งก็เขียนไว้อย่างชัดเจน เช่นเดียวกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม จุดประสงค์การศึกษานั้นเป็นจุดประสงค์ที่ยังไม่เหมาะสำหรับการนำไปใช้เพื่อออกข้อสอบ ดังนั้น จึงควรที่จะปรับจุดประสงค์การเรียนรู้ให้เป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมเสียก่อน ซึ่งจะช่วยให้การเขียนข้อสอบของครูง่ายขึ้น วิธีการในการปรับจุดประสงค์การเรียนรู้ให้เป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม จะใช้วิธีการวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาให้เหล่านั้นว่า การที่ผู้เรียนจะมีความสามารถตามจุดประสงค์นั้นผู้เรียนควรจะต้องทำอะไรได้บ้าง การวิเคราะห์เช่นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครูเป็นอย่างมาก คือทำให้ครูรู้ว่า ควรจะสอน จะสอบอย่างไร เพื่อให้นักเรียนไปถึงจุดมุ่งหมายปลายทางที่กำหนดไว้

การระบุว่านักเรียนจะต้องทำอะไรได้ ในเงื่อนไขใด ก็คือการระบุจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนที่ชัดเจน สามารถวัดและสังเกตได้โดยตรงนั่นเอง ซึ่งเรียกจุดมุ่งหมายชนิดนี้ว่า จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ดังตัวอย่างการวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ดังนี้

จุดประสงค์ : ทำโจทย์ปัญหาความยาว หรือระยะทางได้

อาจเขียนเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมได้ดังนี้

1. เมื่อกำหนดภาพสิ่งของและรูปเหลี่ยมต่างๆ ให้ นักเรียนสามารถคาดคะเนและวัดความยาวหรือความยาวรอบรูปเป็นเซนติเมตร และเป็นเมตรได้
2. เมื่อกำหนดหน่วยความยาวมาตราเมตริกให้ นักเรียนสามารถเปรียบเทียบหน่วยความยาวในมาตราเดียวกันได้

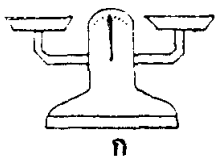
3. เมื่อกำหนดความยาวของสิ่งของหรือระยะทางให้ นักเรียนสามารถเลือกใช้หน่วยความยาวมาตราเมตริกได้เหมาะสม
4. เมื่อกำหนดภาพจากการย่อส่วน และมาตราส่วนให้ นักเรียนสามารถหาระยะทางจริงได้
5. เมื่อกำหนดโจทย์ปัญหาความยาวหรือระยะทางให้ นักเรียนสามารถหาคำตอบได้ 8 ข้อ ใน 10 ข้อ

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการเขียนข้อสอบคณิตศาสตร์ตามจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ซึ่งเป็นตัวอย่างข้อสอบจากเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ในสมุดประจำชั้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2523)

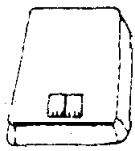
จุดประสงค์ : ทำโจทย์ปัญหาเกี่ยวกับความจุ หรือน้ำหนักได้

1. เมื่อกำหนดสิ่งของหรือจำนวนสิ่งของให้ นักเรียนสามารถเลือกเครื่องชั่ง เครื่องตวง หรือเลือกใช้หน่วยในการชั่ง การตวง ได้เหมาะสม
2. เมื่อกำหนดสิ่งของให้ นักเรียนสามารถคาดคะเนน้ำหนัก ความจุหรือปริมาณ ได้ใกล้เคียงกับน้ำหนัก หรือความจุที่แท้จริง
3. เมื่อกำหนดโจทย์ปัญหาที่เกี่ยวกับความจุ หรือน้ำหนักให้ นักเรียนสามารถหาคำตอบได้

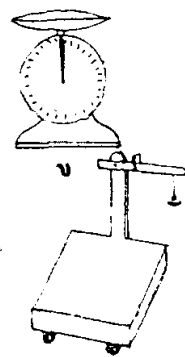
คำชี้แจง ตอนที่ 1 จากข้อ 1-5 ให้นำอักษรใต้ภาพ ไปใส่ในช่องว่างหน้าข้อความที่มีความหมายสัมพันธ์กัน

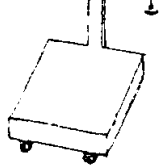
ก

ค

ข

ง

1. (.....) ด.ช.สมศักดิ์ ใจดี ชั่งน้ำหนักได้ 28 กิโลกรัม
2. (.....) นายคำ สุขชื่น เอาข้าวเปลือกมาขายให้โรงสี 2 กระสอบ
3. (.....) คุณแม่ของสุณีย์ ชื่อน้ำตาลทรายมาทำขนม 3 กิโลกรัม
4. (.....) สร้อยคอทองคำเส้นหนึ่งหนัก 10 กรัม
5. (.....) ร้านขายเครื่องยาไทย นิยมใช้เครื่องชั่งชนิดนี้

คำชี้แจง ตอนที่ 2 จากข้อ 6–15 ให้ทำเครื่องหมาย × ทับอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

6. ที่ปลูกบ้านแห่งหนึ่งต้องใช้ดินถม 460.....	10. รถบรรทุกคันหนึ่งหนัก 3.....
ก. ถัง	ก. ชีด
ข. ลิตร	ข. กรัม
ค. เกวียน	ค. กิโลกรัม
ง. ลูกบาศก์เมตร	ง. เมตริกตัน
7. ชวนาขายข้าวเปลือกให้โรงสี 13.....	11. มีข้าวสารอยู่ 150 ลิตร ถ้าตวงใส่ถังจะได้
ก. ลิตร	ก็ถึง แล้วยังเหลืออีกกี่ลิตร
ข. เกวียน	ก. 10 ถัง เหลือ 7 ลิตร
ค. มิลลิเมตร	ข. 7 ถัง เหลือ 10 ลิตร
ง. ลูกบาศก์เมตร	ค. 6 ถัง เหลือ 20 ลิตร
	ง. 5 ถัง เหลือ 15 ลิตร
8. บ้านสุจิตขายหมูไป 2 ตัว หนัก 192.....	12. มียาน้ำชนิดหนึ่ง 9 ขวด แต่ละขวดบรรจุ
ก. ชีด	750 มิลลิลิตร คิดเป็นยาน้ำทั้งหมดเท่าไร
ข. กรัม	ก. 7,750 มิลลิเมตร
ค. กิโลกรัม	ข. 7,650 มิลลิเมตร
ง. เมตริกตัน	ค. 6,750 มิลลิเมตร
9. นายแดงนำจดหมายไปส่งที่การไปรษณีย์	ง. 5,760 มิลลิลิตร
ปรากฏว่าหนัก 7.....	13. แม่ชื่อน้ำตาลทรายมา 15 กิโลกรัม
ก. ชีด	แบ่งใส่ถุงถุงละ 5 ชีด ได้กี่ถุง
ข. กรัม	ก. 3 ถุง
ค. กิโลกรัม	ข. 5 ถุง
ง. มิลลิกรัม	ค. 15 ถุง
	ง. 30 ถุง

14. ซื่อไก่มา 7 ตัวหนักตัวละเท่า ๆ กัน
ซึ่งได้น้ำหนักรวมกัน 10 กิโลกรัม
500 กรัม อยากทราบว่าไก่หนักตัวละเท่าไร

- ก. 1 กก. 500 ก.
- ข. 1 กก. 800 ก.
- ค. 2 กก.
- ง. 2 กก. 500 ก.

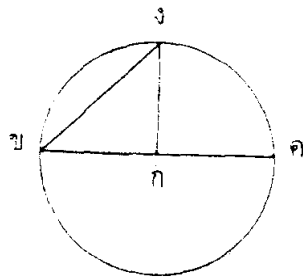
15. ชาวนายขายข้าวเปลือก 5 เกวียน 78 ถัง
ชาวนายขายข้าวไปทั้งหมดกี่ถัง

- ก. 178 ถัง
- ข. 328 ถัง
- ค. 478 ถัง
- ง. 578 ถัง

จุดประสงค์ : สร้างรูปวงกลมได้

1. เมื่อกำหนดแบบรูปของวงกลมหรือกำหนดจุดศูนย์กลางของวงกลมให้นักเรียนสามารถเขียนรูปวงกลม โดยไม่ใช้วงเวียนได้
2. เมื่อกำหนดรูปวงกลมให้นักเรียนสามารถบอกส่วนที่เป็นจุดศูนย์กลางและรัศมีของรูปวงกลมได้

สัมพันธ์กับคู่มือการสอนเรื่อง “การสร้างรูปวงกลม การประดิษฐ์ลวดลาย” บทที่ 4
เครื่องมือวัดผล อาจใช้แบบทดสอบ ดังตัวอย่าง
คำชี้แจง ตอนที่ 1 ให้ทำเครื่องหมาย × ทับอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

จากรูปข้างบน จงตอบคำถามข้อ 1-4

1. จุดศูนย์กลางของวงกลมคือจุดใด

- ก. ก
- ข. ข
- ค. ค
- ง. ง

3. ข้อใดที่ไม่ใช่รัศมีของวงกลม

- ก. $\overrightarrow{กข}$
- ข. $\overrightarrow{กค}$
- ค. $\overrightarrow{กง}$
- ง. $\overrightarrow{ขง}$

2. ส่วนของเส้นตรงคู่ใดที่ไม่เท่ากัน

- ก. $\overrightarrow{กข}$ และ $\overrightarrow{กค}$
- ข. $\overrightarrow{กข}$ และ $\overrightarrow{กง}$
- ค. $\overrightarrow{กข}$ และ $\overrightarrow{ขง}$
- ง. $\overrightarrow{กค}$ และ $\overrightarrow{กง}$

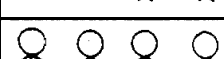
4. จุดใดอยู่ห่างจากจุดทุกจุดบนเส้นรอบรูปวงกลมนี้เท่ากัน

- ก. จุด จ
- ข. จุด ค
- ค. จุด ข
- ง. จุด ง

จุดประสงค์ : อ่านแผนรูปภาพ แผนภูมิแท่ง ตารางและเขียนแผนรูปภาพ แผนภูมิแท่งได้

1. เมื่อกำหนดแผนรูปภาพ แผนภูมิแท่ง และตารางให้อ่าน นักเรียนสามารถตอบคำถามได้ 8 ข้อ ใน 10 ข้อ
2. เมื่อกำหนดข้อมูลให้ นักเรียนสามารถเขียนเป็นรูปภาพ และแผนภูมิแท่งได้ถูกต้อง

แผนภูมิรูปภาพแสดงจำนวนการขาดเรียนของนักเรียนในโรงเรียนแห่งหนึ่ง

จ	
อ	
พ	
พฤ	
ศ	

กำหนดให้ แทนจำนวนนักเรียน 2 คน
จากแผนภูมิตอนที่ 1 ใช้ตอบคำถามข้อ 1-3

1. วันใดที่นักเรียนขาดเรียนน้อยที่สุด
 - ก. วันจันทร์
 - ข. วันพุธ
 - ค. วันพฤหัสบดี
 - ง. วันศุกร์
2. วันอังคารมีนักเรียนขาดเรียนมากกว่าวันศุกร์กี่คน
 - ก. 3 คน
 - ข. 4 คน
 - ค. 6 คน
 - ง. 8 คน
3. วันใดที่มีนักเรียนขาดเรียนเท่ากัน
 - ก. จันทร์-พุธ
 - ข. อังคาร-พฤหัสบดี
 - ค. จันทร์-ศุกร์
 - ง. พฤหัสบดี-ศุกร์